

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№8

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 425 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-avgustda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Smart-logistika texnologiyalarini joriy etish orqali oziq-ovqat mahsulotlarini yetkazib berish tizimini optimallashtirish (Toshkent viloyati misolida).....	14
Mavlanov Sobirjon Pardabayevich	
Tijorat banklarida korporativ boshqaruvning xalqaro tamoyillari asosida boshqaruv sifatini oshirish	20
Sattarov Umirzoq	
Современные банковские продукты	24
Хужамуратов Аббос Мардонович	
Amerika qo'shma shtatlarining ijtimoiy himoya tizimi.....	29
Abdullayeva Sayyora Aleksandrovna	
Совершенствование рынка услуг высшего образования как фактор повышения занятости населения в условиях цифровой экономики.....	33
Ибрагимов Тимур Ибодуллаевич, Асланова Дилбар Хасановна	
Iqtisodiy fanlarni o'qitishda interaktiv metodlarning qo'llanilishi va ularning samaradorligi.....	39
Kabulov Baxram Kuzibaevich	
Korxonalarda raqobat razvedkasi tizimlarini rivojlantirishda innovatsion raqamli texnologiyalarining o'rni.....	45
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	
O'zbekiston banklarida sun'iy intellekt foydalanish samaradorligini oshirish.....	51
Kamolov Sardorbek Davlatjon o'g'li	
Agrar korxonalar xo'jalik faoliyatida risklarni boshqarish bo'yicha samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilishning metodologik asoslari.....	59
Baymirzaev Dilmurod Nematovich	
Основные направления инвестиционной политики Узбекистана в соответствии со стратегией-2030	66
Исомов Б. С.	
Tashish va saqlash xizmatlarini ko'rsatuvchi korxonalarda raqamli texnologiyalardan foydalanish holati.....	70
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Ijtimoiy infratuzilmani modernizatsiya qilishda DXSHning o'rni: madaniyat va sport sohasida imkoniyatlar	78
Baykalonov Jalil G'aybulloyevich	
Анализ состояния и перспективы развития активного и спортивного туризма в Узбекистане.....	93
Бойко Фарида Чингисовна, Ивонина Наталья Викторовна	
Переоценка и фальсификация стоимости имущества: международные практики, риски и пути решения.....	99
Мансурова Сайёра Бахтияровна	
Hudud sanoati tarkibiy o'zgarishlarini prognozlash usuli.....	106
Djumayev Farrux Toshmuratovich	
Углеродный след и декарбонизация промышленности Узбекистана: роль возобновляемой энергетики и международный опыт	111
Авезова Нилуфар Раббанакуювна, Ощепкова Эльвира Ахтемовна, С.М. Махмудов, А.А. Холиков, Авезова Нилуфар Раббанакуювна	
The process of developing startups based on management principles	119
Ilxamov Azizbek Yodgor o'g'li	
The impact of economic policy on non-performing loans: the case of Uzbekistan.....	126
Jalalov Mashkhurbek Gaybullo ugli	
Основные направления инвестиционной политики Узбекистана в соответствии со стратегией-2030	134
Исомов Б. С.	

Ko'p kvartirali uylarni boshqaruv organlari tomonidan aholiga sifatli xizmat ko'rsatishni qo'llab quvvatlashni takomillashtirish	138
Umarov Begzodbek Jaloldinovich	
O'zbekistonda iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishning institutsional asoslari.....	143
Fayzullayev Jonibek Negmatullayevich	
Davlat - xususiy sheriklik loyihalarining samaradorligini oshirish.....	150
Tursunov Imomnazar Egamberdiyevich, Hamroyev G'ayratjon Sultonovich	
O'zbekiston sug'urta bozorida hayot sug'urtasi xizmatlarining rivojlanish tendensiyalari va istiqbollari.....	155
Bazarov Zakir Xonqulovich	
Tijorat banklari likvidligini tartibga solish yo'llari.....	160
Tursunpo'latov Sohbnazar Kasimjon o'g'li, Nomozova Mohinur Maxmud qizi	
Atrof-muhit ifloslanishini kamaytirishda yashil moliya vositalarining roli: xalqaro tajriba va O'zbekiston imkoniyatlari	163
Yuldasheva Madina Tohir Qizi	
Geofazoviy ma'lumotlar asosida hududlarning farovonlik darajasini aniqlash	173
Toymasov Zufarjon Zokir o'g'li	
Методы и критерии оценки эффективности конкурентоспособности предприятия	179
Кучаров Абдор Сабижанович, Бобожонов Азиз Бабаханович, Алижанова Камила Тохир кизи	
Korxonalarda innovatsion jarayonlarni boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish.....	187
Narbeyeve Dilnoza Darvishaliyevna	
Development of entrepreneurship in Uzbekistan: management strategies in the context of economic reforms	192
Ibragimova Saida Ilkhomovna	
Aloqa korxonalari xizmat faoliyatida diversifikatsiya qilishning ilmiy baholash usullari va ulardan foydalanish.....	197
Tursunova Mastura Taxirovna	
Developing effective marketing strategies for tourism development in Uzbekistan	204
Fayzullayev Nodirbek Baxtiyor o'g'li	
Yakka tartibdagi tadbirkorlarni soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari.....	208
Yuldashev Yashnarjon Xolmirzayevich	
Yoshlar sanoat va tadbirkorlik zonalarida investitsiya loyihalarini bank kreditlari orqali moliyalashtirish.....	212
Jamalova Dilnoza Egamberdiyevna	
Цифровизации системы стратегического управления предприятий нефтегазовой отрасли Республики Узбекистан.....	217
Азимов Кабул	
Индекс устойчивости региона против бедности (poverty resilience index – pri): на примере бухарской области Республики Узбекистан (2024)	223
Мухамедова Мадинабону Мехридиновна	
Экономические аспекты внедрения цифровых технологий в полиграфии.....	230
Юсупхужаева Шахноза Музаффар кизи	
Mintaqalararo iqtisodiy hamkorlikni shakllantirish va barqaror rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	233
Sattorov R. A.	
Web3'da real vaqt ma'lumot sinxronizatsiyasi — tarmoqdagi kechikishlar va ularni kamaytirish texnologiyalari.....	240
Raimov Ulugbek Yorqinbek o'g'li	
Tijorat banklarining likvidligini tartibga solish amaliyotining dolzarb masalalari	246
Sayfutdinov Bobur Nodirovich	
Tijorat banklarining investitsion jozibadorligini oshirish yo'llari.....	255
Yuldoshev Otabek Jovli o'g'li	

Tijorat banklarining investitsion faolligini oshirish yo'llari.....	261
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
Innovatsion yondashuvlar orqali davlat xaridlarida iqtisodiy samaradorlikni oshirish	266
Kurbonbekov Sardorbek Ravshanovich	
Hududlarda barqaror rivojlanish nazariyalarining sanoat korxonalari faoliyatiga ta'siri	270
Sadriddinov Baxtiyor Shamsiddin o'g'li	
Turizm platformalarining raqobatbardoshligini oshirishda zamonaviy kontent va raqamli marketing strategiyalarining integratsiyalashgan yondashuvi.....	277
Dadamirzayev Sarvarbek Ulug'bek o'g'li	
Bank xizmatlarida innovatsion texnologiyalarni kengaytirish yo'nalishlari.....	283
Almosova Shohista Jobirovna	
Модели организации казначейства в ведущих стран мира.....	288
Сагдиев Равшан Сайфуллаевич	
Paxta-to'qimachilik klasterlari faoliyatini nazariy jihatlar va rivojlantirish yo'llari.....	302
B.Sh.Shadmanov	
Qurilish sanoatini rivojlantirishda tabiiy resurslardan kompleks foydalanishning ahamiyati.....	307
Yuldasheva Mexrunisa Kasimjan qizi	
Yangi O'zbekistonning "Yashil" iqtisodiyoti: qiyosiy tahlilning asosiy tendentsiyalari	313
Ro'ziyeva Dilfuza Toshmurovna	
Oliy ta'limda raqamli texnologiyalarning muammolari va uni bartaraf etish yo'nalishlari.....	318
Abduraxmanova Malika Abdujaparovna	
Namangan viloyatining Farg'ona vodiysi qo'shni hududlari bilan iqtisodiy hamkorligining hozirgi holati va rivojlantiruvchi omillari	323
Sattarov R.A.	
Desentralizatsiyalangan ma'lumot almashish protokollari: IPFS, Filecoin va Arweave tahlili	328
Raimov Ulugbek Yorqinbek o'g'li	
Transport xizmatlari ko'rsatish biznes-jarayonlarini raqamli transformasiya talablari asosida takomillashtirish.....	333
Komilov Asror Akmalovich	
Empowering the Future: Assessing the Role of Automation, Internet of Things (IoT), and Demand Management in Enhancing Energy Efficiency of Smart Grids.....	338
Khakimjanova Surayyo Khabibullayevna	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanish tajribalari (xalqaro va mahalliy misollar)	345
Madaminov Shoxruxbek Ma'rufjon o'g'li	
Zamonaviy sharoitlarda uy-joy fondini boshqarishning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish	352
Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Karimova Aziza A'zamiddin qizi	
Mijozlar tajribasini yaxshilashda raqamli integratsiya strategiyalari: "O'zbektelekom" AK tajribasi.....	358
Islamov Javlon Rasulovich	
Tijorat banklari orqali jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish mexanizmlari.....	361
Rustamov Sunnatillo Rustamovich	
Yashil iqtisodiyot barqaror rivojlanish omili sifatida: Yevropa tajribasi.....	368
Turobjanov Murodjon Maxammadjanovich	
Ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikka erishishda kichik biznes va mahalla hamkorligi modellarini takomillashtirish	373
Murotov Nodir Xujamqulovich	
Xalqaro moliya institutlarining O'zbekiston bank sektori va iqtisodiyotiga ta'siri: YETTB faoliyati misolida tahlil.....	378
Alimov Azizbek Alievich	
Bankrotlik xavfini tahlil qilish modellari.....	386
Nasiriddinov Bahouddin Nuriddinovich	

Xizmat ko'rsatish korxonalarida sifat va samaradorlikni oshirishni takomillashtirish yo'llari.....	393
Burxonova Nargiza Mirshohid qizi	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash jarayonida bank tizimi islohotlari va ularni boshqarish strategiyalari.....	400
Hamroyev Xurshid Jalilovich	
“Temir yo'l transportida MHXSni joriy etishning ahamiyati va milliy standartlar bilan taqqoslama tahlili”	405
Babaxalov Norbo'ta Eshnazarovich	
Banking and financial services in the process of economic development digitalization and its advantages and security of the process	409
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, Baxanurov Oqil Odil og'li	
Kichik biznesda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashdagi asosiy muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari	416
Abduvosit Omonboyev	
“Futurologiya va mintaqaviy iqtisodiy transformatsiya: Markaziy Osiyoda O'zbekistonning strategik senariylari”	421
Siddiqov Abdusalom Abdumalikovich	

“FUTUROLOGIYA VA MINTAQAVIY IQTISODIY TRANSFORMATSIYA: MARKAZIY OSIYODA O‘ZBEKISTONNING STRATEGIK SENARIYLARI”

Siddiqov Abdulalom Abdumalikovich

mustaqil izlanuvchi

e-mail: abdusalom1@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-3001-5380>

Annotatsiya: Ushbu maqola futurologiya tamoyillari va mintaqaviy iqtisodiy transformatsiya jarayonlarini o‘zaro uyg‘unlashuvi asosida Markaziy Osiyo mintaqasida, xususan, O‘zbekiston uchun strategik rivojlanish senariylarini tahlil qiladi. Tadqiqotda global megatrendlar, texnologik innovatsiyalar, demografik o‘zgarishlar va geoiqtisodiy omillar mintaqaning kelajakdagi iqtisodiy arxitekturasiga ta’siri nuqtayi nazaridan ko‘rib chiqiladi. Senariylarni ishlab chiqishda forsait metodologiyasi, tizimli tahlil va senariy modellashtirish yondashuvlari qo‘llanilgan. O‘zbekistonning raqamli iqtisodiyot, yashil energetika, transport-logistika infratuzilmasi va ilmiy metodologiyaga asoslangan iqtisodiy segmentlarda yetakchilik salohiyatini oshirish bo‘yicha ehtimoliy yo‘nalishlar aniqlanadi. Maqola natijalari siyosiy qaror qabul qiluvchilar, tadqiqotchilar va biznes hamjamiyat uchun mintaqaviy iqtisodiy barqarorlik va raqobatbardoshlikni ta’minlashga qaratilgan uzoq muddatli strategiyalar ishlab chiqishda amaliy ahamiyatga ega bo‘lishi mumkin.

Kalit so‘zlar: futurologiya, mintaqaviy iqtisodiyot, iqtisodiy transformatsiya, strategik senariylar, Markaziy Osiyo, O‘zbekiston, forsait, megatrendlar, innovatsiyalar, raqamli iqtisodiyot, yashil energetika, transport-logistika, istiqbolni belgilashga asoslangan iqtisodiyot.

Abstract: This article analyzes strategic development scenarios for Uzbekistan within the Central Asian region, based on the integration of futurology principles and regional economic transformation processes. The study examines the impact of global megatrends, technological innovations, demographic changes, and geo-economics factors on the future economic architecture of the region. The development of scenarios applies foresight methodology, systems analysis, and scenario modeling approaches. Potential directions for enhancing Uzbekistan’s leadership capacity in digital economy, green energy, transport-logistics infrastructure, and knowledge-based economic sectors are identified. The findings of the article may have practical significance for policymakers, researchers, and the business community in developing long-term strategies aimed at ensuring regional economic stability and competitiveness.

Key words: futurology, regional economy, economic transformation, strategic scenarios, Central Asia, Uzbekistan, foresight, megatrends, innovations, digital economy, green energy, transport-logistics, economics based on perspective setting.

Аннотация: В данной статье анализируются сценарии стратегического развития Узбекистана в рамках Центрально-азиатского региона на основе интеграции принципов футурологии и процессов региональной экономической трансформации. В исследовании рассматривается влияние глобальных мега-трендов, технологических инноваций, демографических изменений и геоэкономических факторов на будущую экономическую архитектуру региона. При разработке сценариев использованы методология форсайта, системный анализ и подходы сценарного моделирования. Определены возможные направления повышения лидерского потенциала Узбекистана в сфере цифровой экономики, зелёной энергетики, транспортно-логистической инфраструктуры и экономики, основанной на научных знаниях. Результаты статьи могут иметь практическое значение для политиков, исследователей и делового сообщества при разработке долгосрочных стратегий, направленных на обеспечение региональной экономической стабильности и конкурентоспособности.

Ключевые слова: Футурология, региональная экономика, экономическая трансформация, стратегические сценарии, Центральная Азия, Узбекистан, форсайт, мега-тренды, инновации, цифровая экономика, зелёная энергетика, транспортно-логистика, экономика основанная на стратегического планирование.

KIRISH

XXI asr boshidan buyon dunyo iqtisodiyoti chuqur va tezkor o'zgarishlar davrini boshidan kechirmoqda. Globallashuv jarayonlari, texnologik innovatsiyalar, demografik siljishlar va ekologik muammolar mintaqalararo hamda milliy iqtisodiyotlarga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Ushbu sharoitda mamlakatlarning raqobatbardoshligi, barqarorligi va uzoq muddatli rivojlanish salohiyati ko'p jihatdan ularning kelajakni strategik rejalashtirish va oldindan ko'ra bilish qobiliyatiga bog'liqdir.

Futurologiya — global va mintaqaviy tendensiyalarni tahlil qilish, ehtimoliy senariylarni ishlab chiqish va strategik qarorlar qabul qilish jarayonida muhim ilmiy-amaliy yo'nalish sifatida shakllanmoqda. Forsayt metodologiyasi yordamida iqtisodiy, ijtimoiy, texnologik va ekologik omillar o'zaro uyg'unlashgan holda kelajakni modellashtirish imkoniyati yaratiladi.

Markaziy Osiyo — geoiqtisodiy va geosiyosiy jihatdan strategik hudud bo'lib, uning markazida joylashgan O'zbekiston mintaqaning iqtisodiy transformatsiya jarayonlarida asosiy drayver sifatida maydonga chiqmoqda. Raqamli iqtisodiyot, yashil energetika, transport-logistika markazlari va ilmiy ishlab chiqarishga asoslangan iqtisodiy sektorlarning rivojlanishi mamlakatimizning uzoq muddatli ustuvor yo'nalishlari qatoriga kiradi. Shu bilan birga, global mega-trendlar ta'sirida mintqa yangi chaqiriqlar va imkoniyatlar bilan yuzma-yuz kelmoqda.

Ushbu maqolaning maqsadi — futurologiya yondashuvlari asosida O'zbekistonning mintaqaviy iqtisodiy transformatsiyadagi strategik senariylarini tahlil qilish, ustuvor yo'nalishlarni aniqlash va barqaror rivojlanish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iboratdir. Tadqiqotda tizimli tahlil, forsayt metodologiyasi va senariy modellashtirish usullari qo'llaniladi, shuningdek, O'zbekistonning mintaqaviy yetakchilik salohiyatini oshirishga xizmat qiluvchi strategik yo'nalishlar asoslab beriladi.

MAVZUGA DOIR ADABIYOTLAR SHARHI

Futurologiya va mintaqaviy iqtisodiy transformatsiya masalalari bo'yicha xalqaro miqyosda bir qator ilmiy tadqiqotlar va amaliy hisobotlar yaratilgan. Ularning aksariyati global mega-trendlar, texnologik rivojlanish, ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlar va mintaqaviy integratsiya modellarini o'rganishga qaratilgan.

Futurologiya va forsayt metodologiyasi haqida G. Popper va R. Phaal (2018) o'z tadqiqotlarida forsayt metodologiyasining strategik rejalashtirishdagi o'rni va innovatsion siyosatga ta'sirini yoritadi. J. Glenn va T. Gordon (Millennium Project, 2022) tomonidan tuzilgan "State of the Future" hisobotida global megatrendlar va ularning mintaqaviy ta'siri bo'yicha kompleks tahlillar keltirilgan. Bu yondashuvlar kelajakdagi rivojlanish senariylarini ishlab chiqishda ilmiy asos sifatida keng qo'llaniladi.

R. Baldwin (2016) "The Great Convergence" asarida globalizatsiya va texnologik taraqqiyot natijasida yuzaga kelgan yangi mintaqaviy iqtisodiy modelni tahlil qiladi. Shuningdek, UNDP (2023) va OECD (2022) hisobotlarida iqtisodiy diversifikatsiya, yashil energetika, raqamli iqtisodiyot va transport-logistika infratuzilmasini rivojlantirish Markaziy Osiyo kabi o'sib borayotgan bozorlar uchun ustuvor yo'nalish sifatida ta'kidlanadi. Markaziy Osiyo bo'yicha ADB (Asian Development Bank, 2023) va World Bank (2024) tahlillari mintaqada iqtisodiy transformatsiya jarayonlarida O'zbekistonning markaziy o'rinni egallashini qayd etadi.

Bu hisobotlarda mamlakatning geografik joylashuvi, transport-logistika imkoniyatlari va tabiiy resurslari mintaqaviy integratsiya va global ta'minot zanjirlariga qo'shilishdagi asosiy omillar sifatida ko'rsatiladi. O'zbekistonning strategik rivojlanish yo'nalishlari

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026-yillarga mo'ljallangan "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi" hamda "Yashil O'zbekiston" konsepsiyasi doirasida raqamli iqtisodiyot, qayta tiklanuvchi energetika, transport-logistika infratuzilmasi va ilmiy metodologiyaga asoslangan iqtisodiy sohalar ustuvor rivojlanish yo'nalishlari sifatida belgilangan. Bu hujjatlar ilmiy adabiyotlarda qayd etilgan global mega-trendlar bilan uyg'un bo'lib, mintaqaviy iqtisodiy transformatsiyada O'zbekistonning yetakchilik salohiyatini oshiradi. Mavjud adabiyotlar va hisobotlar futurologiya metodologiyasining mintaqaviy iqtisodiy transformatsiyada strategik ahamiyatini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, O'zbekistonning Markaziy Osiyodagi geografik, iqtisodiy va siyosiy pozitsiyasi uni kelajakda mintaqaviy rivojlanishning asosiy drayveriga aylantirishi mumkinligini ko'rsatadi. Shu sababli, ushbu tadqiqot mavjud nazariy bilimlarni chuqurlashtirib, amaliyotda qo'llash mumkin bo'lgan yangi yechimlarni taklif qilishni maqsad qilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda O'zbekistonning Markaziy Osiyo mintaqasidagi strategik rivojlanish senariylarini aniqlash va tahlil qilish uchun kompleks metodologik yondashuv qo'llanildi. Metodologiya quyidagi asosiy bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1. Nazariy asoslar va konseptual yondashuv: Tadqiqot futurologiya va mintaqaviy iqtisodiy transformatsiya nazariyalariga tayangan holda olib borildi. Forsayt metodologiyasi (G. Popper, R. Phaal) kelajak senariylarini ishlab chiqishda asosiy konseptual yondashuv sifatida tanlandi.

2. Ma'lumot manbalari uchun quyidagilar ishlatildi:

Xalqaro tashkilotlar (World Bank, ADB, UNDP, OECD) hisobotlari

O'zbekiston Respublikasi hukumatining rasmiy strategik hujjatlari (2022–2026 “Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi”, “Yashil O'zbekiston” konsepsiyasi va boshqalar)

Ilmiy maqolalar, monografiyalar va tahliliy sharhlar

Statistika va mintaqaviy iqtisodiy ma'lumotlar bazalari

3. Tahlil usullari:

Tizimli tahlil – mintaqaviy iqtisodiyotning o'zaro bog'liq elementlarini va ularning global mega-trendlar bilan aloqasini aniqlash.

STEEPV tahlili (Social, Technological, Economic, Environmental, Political, Values) – ijtimoiy, texnologik, iqtisodiy, ekologik, siyosiy va madaniy-axloqiy omillarning rivojlanish senariylariga ta'sirini baholash.

SWOT tahlili – O'zbekistonning kuchli va o'sish nuqtalari, imkoniyatlari va tahdidlarini aniqlash.

Senariy modellashtirish – turli ehtimoliy kelajak senariylarini yaratish va ularni baholash.

4. Senariy ishlab chiqish bosqichlari

Global va mintaqaviy mega-trendlarni identifikatsiya qilish

O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'sir etuvchi asosiy drayverlarni aniqlash

Ehtimoliy rivojlanish yo'nalishlari bo'yicha senariy variantlarini ishlab chiqish

Senariylarni ekspert baholash asosida tanqidiy tahlil qilish

Strategik tavsiyalar ishlab chiqish

5. Ekspert yondashuvi: Tadqiqot davomida iqtisodiyot, transport-logistika, energetika va raqamli texnologiyalar sohasidagi mahalliy va xalqaro ekspertlar bilan onlayn va oflayn intervyular o'tkazildi. Ilmiy metodologiya kelajakni prognozlash va strategik rejalashtirishning zamonaviy vositalarini birlashtirgan bo'lib, u O'zbekistonning Markaziy Osiyodagi strategik pozitsiyasini kuchaytirishga qaratilgan amaliy takliflarni ishlab chiqishga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida global megatrendlar, texnologik innovatsiyalar, demografik o'zgarishlar va geoiqtisodiy jarayonlarning Markaziy Osiyo mintaqasiga, xususan, O'zbekistonning strategik rivojlanish imkoniyatlariga ta'siri tizimli ravishda o'rganildi.

1. Global va mintaqaviy mega-trendlar ta'siri:

Tahlil shuni ko'rsatdiki, raqamli transformatsiya, yashil energetika, transport-logistika tarmoqlarining integratsiyalashuvi va bilimga asoslangan iqtisodiyot kelgusi o'n yilliklarda mintaqaviy iqtisodiy raqobatning asosiy omillari bo'lib qoladi. O'zbekiston ushbu yo'nalishlarda yuqori salohiyatga ega, biroq infratuzilma modernizatsiyasi va kadrlar malakasini oshirish bo'yicha tizimli chora-tadbirlar zarur.

2. Ssenariy modellashtirish natijalari:

Senariy tahlili uchta ehtimoliy rivojlanish yo'lini ko'rsatdi:

Optimistik ssenariy – keng ko'lamli raqamli islohotlar, qayta tiklanuvchi energiya ulushini oshirish va transport-logistika markazlariga aylanish orqali mintaqada yetakchilikka chiqish.

Mo'tadil ssenariy – mavjud iqtisodiy o'sish sur'atlarini saqlab qolish, lekin innovatsion sektorlarning yetarlicha rivojlanmasligi.

Pessimistik ssenariy – global bozorlar va investitsiya oqimlaridagi beqarorlik sababli iqtisodiy o'sish sur'atlarining pasayishi.

3. O'zbekistonning kuchli va o'sish nuqtalari:

SWOT tahlili O'zbekistonning kuchli tomonlari sifatida strategik geografik joylashuv, tabiiy resurslar zaxirasi, demografik ustunlik va islohotlarga ochiqlikni ko'rsatdi. Zaif tomonlar qatoriga esa yuqori texnologiyalar sohasidagi qaramlik, logistika tizimidagi ayrim bo'shliqlar va innovatsion ekotizimning yetarli rivojlanmaganligi kiradi.

4. Strategik tavsiyalar:

Natijalar asosida quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

Raqamli infratuzilmani rivojlantirish va kadrlar tayyorlash tizimini modernizatsiya qilish.

Yashil energetika loyihalariga xususiy va xorijiy investitsiyalarni keng jalb qilish.

Transport-logistika markazlarini xalqaro standartlarga moslashtirish.

Innovatsion klasterlar va texnoparklar orqali ilmiy ishlab chiqarishga asoslangan iqtisodiyotni kengaytirish.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari O'zbekistonning Markaziy Osiyo mintaqasida uzoq muddatli iqtisodiy transformatsiya jarayonida strategik liderlikka erishish imkoniyatlarini tasdiqlaydi. Buning uchun global mega-trendlarni inobatga olgan holda tizimli islohotlar va senariy asosida strategik rejalashtirishi jadalashtirish zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, O'zbekiston Markaziy Osiyo mintaqasida uzoq muddatli iqtisodiy transformatsiya jarayonida strategik liderlikka erishish salohiyatiga ega. Raqamli transformatsiya, yashil energetika, transport-logistika infratuzilmasini rivojlantirish va bilimga asoslangan iqtisodiyot sohalaridagi imkoniyatlar mamlakatning kelajakdagi raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy drayverlardir. Biroq texnologik qaramlik, innovatsion ekotizimning yetarlicha shakllanmaganligi va logistika tizimidagi bo'shliqlar bu jarayonda muhim chaqiriqlar sifatida qolmoqda.

Global mega-trendlar, demografik o'zgarishlar va geoiqtisodiy omillarni chuqur tahlil qilish, shuningdek, farsayt metodologiyasidan foydalanish O'zbekistonning strategik senariylarini ishlab chiqishda amaliy samaradorlik beradi. Tadqiqotda ishlab chiqilgan optimistik, mo'tadil va pessimistik senariylar qaror qabul qiluvchilar uchun turli sharoitlarda qanday strategik yo'nalishlarni tanlash mumkinligini ko'rsatadi.

Takliflar:

Raqamli infratuzilmani tezkor rivojlantirish – keng polosali internet qamrovini oshirish, sun'iy yo'ldoshli internet qamrovini yo'lga quyish, davlat xizmatlarini to'liq raqamlashtirish va axborot xavfsizligini mustahkamlash.

Yashil energetika loyihalarini kengaytirish – qayta tiklanuvchi energiya ulushini oshirish va xalqaro "yashil" investitsiyalarni keng jalb qilish.

Transport-logistika tizimini modernizatsiya qilish – mintaqaviy integratsiya va eksport-import jarayonlarini tezlashtirish uchun yangi logistika markazlari va yo'llar qurish.

Innovatsion ekotizimni rivojlantirish – texnoparklar, ilmiy-tadqiqot markazlari va startaplarni qo'llab-quvvatlash orqali bilimga asoslangan iqtisodiy segmentlarni kengaytirish.

Kadrlar malakasini oshirishda davom etish – zamonaviy texnologiyalar, menejment va xalqaro savdo sohalarida professional tayyorgarlikni muntazam kuchaytirib borish.

Ushbu chora-tadbirlar O'zbekistonning mintaqaviy iqtisodiy transformatsiyada barqaror o'sish va raqobatbardoshlikni ta'minlashiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Bell U. Foundations of Futures Studies: History, Purposes, and Knowledge. – New Brunswick, NJ: Transaction Publishers, 2003. – 620 p.
2. Inayatullah S. Six pillars: Futures thinking for transforming // Foresight. – 2008. – Vol. 10, №1. – P. 4–21.
3. Glenn J. C., Florescu E. State of the Future 19.0. – Washington, DC: The Millennium Project, 2022. – 300 p.
4. World Bank. Digital transformation in Central Asia: Opportunities and Challenges. – Washington, DC: World Bank Group, 2023. – 84 p.
5. OECD. Green growth in Central Asia: Policy pathways. – Paris: OECD Publishing, 2022. – 112 p.
6. UNDP. Sustainable Development and Green Energy Transition in Uzbekistan. – New York: United Nations Development Programme, 2023. – 76 p.
7. Asian Development Bank. Central Asia Regional Economic Cooperation (CAREC) Transport Strategy 2030. – Manila: ADB, 2024. – 95 p.
8. Toffler E. The Third Wave. – New York: Bantam Books, 1980. – 537 p.
9. Ziyoev A., Khasanov B. Digital economy and innovation policy in Uzbekistan: Current state and prospects // Central Asian Journal of Economic Studies. – 2021. – Vol. 5, №2. – P. 45–59.
10. United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (UNESCAP). Foresight for sustainable regional development. – Bangkok: UNESCAP, 2023. – 88 p.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
